SOFOKLÉS, KRÁL OIDIPÚS

Přeložil Ferdinand Stiebitz

In: Sofoklés, Tragédie. Antická knihovna sv. 29. Svoboda 1975, str. 157-233

KRÁL OIDIPÚS

Věštba určovala thébskému králi Láiovi, že ho vlastní syn usmrtí a ožení se se svou matkou. Když se mu narodil syn, poručil, aby narozenému dítku probodli nohy, svázali je řemeny a pohodili v lese na hoře Kithairónu. Avšak otrok, který měl chlapce odnést, se slitoval a předal ho pastýři korintského krále. Král Polybos neměl vlastní děti, a proto přijal nalezence za vlastního a dal mu jméno Oidipús, což znamená "s opuchlýma nohama". Oidipús, vychovávaný na dvoře krále Polyba a jeho manželky Meropy, se domníval, že je jejich vlastnim synem. Když mu ale jednou při hostině opilý přítel vytkl původ, odebral se do delfské věštírny, aby se otázal na své rodiče. Dověděl se, že se stane otcovrahem a ožení se a vlastní matkou. Opustil proto domnělé rodiče, aby se vyhnul předpovídanému osudu. Cestou však nevědomky zabil vlastního otce Láia. Když nedaleko Théb rozluštil hádanku Sfingy, a osvobodil tak město od hrozné nestvůry, odměnou získal thébský trůn a ruku ovdovělé královny Iokasty. Nevěděl, že je jeho matkou. Po několika letech jeho panování postihl Théby strašný mor. Občané poděšení touto pohromou se obracejí k svému králi o pomoc. Tím začíná děj tragédie.

OSOBY

OIDIPÚS, král thébský
IOKASTÉ, královna
KREÓN, její bratr
TEIRESIÁS, věštec
KNĚZ DIŮV
KORINŤAN
PASTÝŘ, sluha Láiův
POSEL, sluha Oidipův
PROSEBNÉ POSELSTVO: hoši, kněží
SBOR starců thébských
Dvě dcerky Oidipovy, družiny, služebnictvo

Koná se za doby mytické v Thébách před palácem Oidipovým

OIDIPÚS *vyjde s průvodem z paláce*

Ó pravnukové Kadma praotce,
mé dítky, proč jste přišli před můj dům

a s ratolestí stužkou věnčenou
jak prosebníci usedáte zde?
Je město plno vonných kadidel
a plno lkání, zpěvů žalostných -
nechtěl jsem skrz posly vyzvídat,
mé děti, co se děje: jdu k vám sám,
já zvaný všemi slavný Oidipús!
Nu, kněži starý tobě přísluší
zde za ty mluvit pověz, co vás vede:
zdaž důvěra v mou přízeň nebo strach?
Jen směle mluv! Chci ve všem ochotně
být nápomocen. Byl bych bez srdce,
cit s vámi kdyby nehnul nitrem mým!

KNĚZ DIŮV

Ó vládce naší země, Oidipe,
hleď na nás: vidíš, jaký je věk všech,
kdož sedíme tu kol tvých oltářů!
Zde mláď je posud neopeřená,
a tu jsme kmeti lety schýlení,
my, starci, kněží bohů Diův já -
a oni jinochové vybraní.
Lid ostatní pak vínky ozdoben
dlí na náměstích, tam, kde chrámy dva
se tyčí ochránkyně Pallady,
i u věštního krbu Foibova.
Vždyť vidíš sám, že město přespříliš
je zmítáno již zkázou, nemohouc
už z hlubin, z krvavého příboje
své hlavy pozvednouti. I hyne plod,
jejž tají země v tvůrčích zárodcích,
a hynou stáda skotu na pastvách,
a smrti zasvěcen je matek klín:
bůh ohněnosný, hrozný, hrozný mor
pad' na město a štve je v záhubu!
Tak pustne starobylá thébská vlast,
a sténáním a nářky žalnými
jen černá říše smrti bohatne..
A proto před tvým domem sedíme:
Ni já, ni tito hoši za rovna
tě neklademe bohům všemocným,
však z lidí jsi nám první v příhodách,
jež nese život i čím zkouší Bůh.
Vždyť přišed do Théb daně zprostils nás,
již vybírala od nás krutá Sfinx,
a přitom nezvěděl jsi od nás nic

a nikdo z nás ti nedal návodu,
však božím přispěním, jak praví se
a myslí, vzkřísil jsi nás k životu.
Tak také dnes, ó drahý Oidipe,
náš králi přesilný, v nějž věří vše,
my všichni tulíce se k tobě lkáme:
ó hleď nás nějak spasit, zachraň nás!
Snad slyšels od kteréhos boha zvěst,
snad slyšels výrok moudrých lidských úst:
vždyť zřím, že rady mužů zkušených
jsou nejčastěji zdaru zárukou.
Nuž slyš, ty ze všech lidí nejlepší,
vzkřis k novému zas životu náš stát,
buď dobrým strážcem! Nyní zve tě vlast
svým spasitelem, žes nám přispěl kdys:
Kéž nevzpomínáme však nikdy tak
tvé vlády, žes nás pozvedl a pak
zas klesnout nechal! K žití novému
vzkřis tento stát a pevně dej nám státi!
A jakos tenkrát blahým řízením
nám štěstí poskyt', tak se staň i dnes!
Jsi pánem této země; chceš li však
jí dále vládnout, zemi lidnaté
je lépe vládnout nežli pustině.
Co do korábu, co je do hradu,
když se v něm živá duše nehýbe?

OIDIPÚS

Mé děti ubohé, nač toužíte,
je přehořce mi známo. Dobře vím,
jak trpíte, a vaše utrpení -
ach, jako já z vás nikdo netrpí!
Bol vlastní pouze nese každý z vás
a jiných nedbá, ale duše má,
ta oplakává nejen vlastní já,
i tebe, tebe, všechny, celý stát!
I nebudíte mne tu ze spánku:
já mnohou trpkou chvíli proplakal
a mnoho v starostech se nabloudil.
Tak uvažuje, jediný jen lék
jsem nacházel a toho užil jsem:
já do Delf švagra svého Kreonta
jsem poslai do věštírny Foibovy,
by otázal se boha, jakým slovem
neb činem zachránil bych tento stát.
Dnes návratu je den a starost mám,

co dělá, že je vzdálen déle již,
než bylo třeba. Jakmile však přijde,
tu věru bych byl člověk ničemný,
bych neučinil vše, co zjeví bůh!

Rozruch ve sboru

KNĚZ DIŮV *vyhlíží stranou*

Jak vhodná jsou tvá slova! Tito zde
mi kynou právě, že již Kreón jde!

OIDIPÚS *vyhlíží*

Ó Foibe, jako září jeho tvář,
kéž spásné štěstí též ho provází!

KNĚZ DIŮV

Jde s milou zprávou, pokud soudit lze;
sic by mu vavřín hlavu nezdobil.
OIDIPÚS

To zvíme hned; již došel na doslech -
Ó kníže, drahý švagře Kreonte,
rci, jakou zvěst nám neseš od boha?

KREÓN *přichází s několika průvodci*

Zvěst dobrou! Plným štěstím zvu i to,
když věci smutné dobře dopadnou.

OIDIPÚS

Však slovo, slovo boží! Z řeči tvé
ni důvěry, ni bázně necítím!

KREÓN

Jsem hotov mluvit. Chceš mě vyslechnout
zde před cizími? nebo pojďme dovnitř -

OIDIPÚS

Mluv přede všemi! Neboť jejich bol
mě trápí víc než vlastní život můj.

KREÓN

Nuž povím, co jsem slyšel od Foiba.
Bůh velí jasně, králi, poskvrnu,
jež vyrostla zde v zemi, vyhladit
a neživit ji ve zlo nezmarné.

OIDIPÚS

Ach, jakou očistu? Co se má stát?

KREÓN

Buď vyhnanství, neb za smrt zase smrt.
Smýt krví krev, jež v zkázu vrhá vlast!

OIDIPÚS

A čí to osud bůh tak zvěstuje?

KREÓN

Než ty jsi počal říditi náš stát,
byl vládcem země, pane, Láios.

OIDIPÚS

Tak slyšel jsem; sám jsem ho nezřel již.

KREÓN

A vrahy, z jejichž rukou přijal smrt,
nám ztrestat jasně nařizuje bůh.

OIDIPÚS

Kde jsou však? Jak to možno vypátrat?
Je neznatelná stopa dávné viny.

KREÓN

Prý v zemi zde. Kdo hledá, nalézá,
kdo nedbá, tomu všechno uchází.

OIDIPÚS

Byl zavražděn snad doma Láios

či někde venku nebo v cizině?

KREÓN

Kdys na pouť k bohu podle vlastních slov
se vybral, domů se však nevrátil.

OIDIPÚS

A neviděl to žádný průvodčí
ni svědek, jenž by vedl na stopu?

KREÓN

Ti padli. Pouze jeden se strachem prchl,
však ze všeho, co tehdy uviděl,
jen jedno mohl říci, jinak nic.

OIDIPÚS

A co to bylo? Z věci jediné
lze mnoho nalézt, mnoho vysoudit,
když je jen aspoň jiskra naděje.

KREÓN

Prý přepadl je zástup lupičů,
a král byl zavražděn jich přesilou.

OIDIPÚS

Kde by vzal lupič tolik smělosti?
To jistě zlato odtud pomáhalo!

KREÓN
Tak leckdo soudil. Mrtvý Láios však
v bídě nenacházel mstitele.

OIDIPÚS

A jaká bída překážela vám,
když padl král, v té věci zvědět pravdu?

KREÓN

Vždyť víš: to svými hádankami Sfinx
nás věcí blízkých dbáti nutila

a věcí v temné dálce zanechat.

OIDIPÚS

Nuž já zas plnou pravdu odkryji!
Ba správně Foibos, správně s ním i ty
se s péčí ujímáte mrtvého;
a uzříte mne právem po boku,
chci zemi té i bohu pomáhat.
Ne v službách přátel příliš vzdálených,
než ve svém vlastním zájmu vyplením
tu ohavnost! Vždyť vrah by vbrzku snad
i na mne vztáhl ruku zločinnou!
Tak k zdaru vlastnímu mstím Láia -
Hoj čile, hoši, vstaňte ze stupňů
a haluzí se chopte prosebných!
Nechť shromáždí sem někdo thébský lid!
Chci zkusit vše. Buď s boží pomocí
nám štěstí svitne, nebo padneme!

Odchází do paláce

KNĚZ DIŮV

Nuž vzhůru, hoši! Co král zvěstuje,
to bylo naší cesty příčinou.
Bůh věštbu seslal: kéž by přišel k nám
a spasil nás a ránu zažehnal!

Všichni odejdou. Vejde

SBOR

Zvěsti ty Diova, ze zlatých Delf zní slova tvá sladká:
cože as přinášíš do pyšných Théb?
Trnu pln neklidu, zděšené srdce mi horečně bije!
Ó Paiáne, lékaři božský,
před tebou chvěji se posvátnou úzkostí,
čeho si vyžádáš hned či v příštích měsících dalekých?
Rci mi to, nebeský hlase, ty děcko naděje zlaté!

Nejprve vzývat chci vás, ó Athéno, Diova dcero,
Foibe, ty vrhači dalekých střel,
sesterská Artemido, ó věhlasná královno země,
zjev se, ach, zjev se, ach, spásná ty trojice,
jež na thébském náměstí trůníš!
Jestliže již i dříve, když pohroma na vlast se řítila,

smrti jste zhasili plamen, ó přijdte, ó přijdte i nyní!

Ó hrůza! Nesmírné útrapy mé!
Je churav k smrti veškerý lid
a ztupělo důvtipu ostří:
kterak tu pomoci, kterak se brániti?
Plody se nedaří slovutné země,
není požehnán rodiček bolestný skřek.
Jak hbitý pták
rychleji nezkrotné ohnivé vichřice
duše za duší ulétá na západ
k Hádovu břehu smrti.
Tak hřbitovem nesmírným stala se vlast!

Tlí po zemi tílek nebohých změť
a rozsévá nákazu smrti.
Na stupních oltáře sténají v modlitbách
nevěsty mladé i šedivé matky,
lkajíce k bohům, by skončili hrůzu těch běd.
A žalný zpěv
kvílením provázen proniká k Foibovi -
Sešli nám tedy svou spásu radostnou,
Diovo dcero zlatá!

A Area, který zbraní prost
s pochodní sžíravou obchází
a seje nářek a žárem plní těla,
ó prosím, zažeň ho na útěk daleko z vlasti mé,
zažeň ho do hlubin obrovských
k podmořské Amfitrítě,
zažeň ho na výspy thrácké,
bouřlivé, nehostinné!
Je marno již všechno: zdolá den,
čeho snad ušetřila noc -
Otče Die, v rukou tvých
je vláda blesků ohnivých:
ó udeř a Area znič svou hromovou ranou!

Tvé střely ochranné, nezdolné
z tětivy, pletené ze zlata,
kéž na pomoc nám létají, ó Foibe,
ty dárce světla! A Artemido, ty zjev se též
s ohnivou září plamennou,
s kterou po horách těkáš!
Volám i tebe, ó Bakchu,
jásavý, zpitých zraků,

ty průvodce Mainad šílených,
se zlatým vínkem na hlavě:
přispěj rodné vlasti své
a boha, který od bohů
je nenáviděn, svou planoucí pochodní sžehni!

OIDIPÚS *vychází z paláce*

Aj, modlíte se; vaše modlitba
se splní; slyšte mne a hojte zlo,
pak přijde spása, strasti poleví!
Mně neznáma je zvěst i skutek sám,
a proto takto mluvím. Maje stopu,
já nepátral bych takto zdaleka;
však stal jsem se až potom občanem -
I pravím toto ke všem Thébanům:
Kdo ví, čí rukou zhynul Láios,
syn Labdakův, nechť vše mi oznámí!
Tak poroučím. A má li někdo strach,
že sebe sám by musel udati,
buď bez obav: jen zemi opustí
a jinak neutrpí zlého nic!
Kdo zná však jiného, kdo vrahem byl
neb strůjcem, netaj toho; odměnu
mu vyplatím a vděku nadto dojde -
Však smlčíte li, výzvy nedbajíce,
buď z bázně o druha neb o sebe,
pak poslyšte, co na to udělám:
Ať vrah je kdokoliv, já zapovídám
zde v zemi, které kraluji a vládnu,
jej přijímati k sobě, mluvit s ním
a v modlitbách a božích obětech
i svaté vodě účasti mu přát;
z vás každý od prahu jej odháněj!
Je naší skvrnou, jakož delfský bůh
mi zjevil právě ze své věštírny
Nuž takto králi zavražděnému
i božstvu ku pomoci přicházím.
A klnu pachateli skrytému,
ať byl již sám, či více druhů měl:
jak bídně žil, tak bídně zloduch zhyň!
A kletba táž, jak svolal jsem ji naň,
i mne ať stihne, kdybych vědomě snad
choval pod svou střechou viníka!
A vám to všechno plnit ukládám,
i k vůli mně i bohu, vlasti k vůli
tak neúrodou, kletbou zničené.

Vždyť ani kdyby bůh to nevzkázal,
vy byste bez očisty nesměli
věc nechat, nýbrž pátrat: první muž,
váš král byl zabit! Bůh však promluvil.
A já mám vládu, kterou dřív měl on,
mám ženu, s kterou plodil také on,
a kdyby osud byl mu popřál dítek,
ty sourozenci dětí mých by byly -
a nyní on byl sražen osudem:
chci tedy za otce jak vlastního
zaň bojovat a vsadit vše, by ten
byl dopaden, kým zhynul Láios,
syn Labdakův a Polydórův vnuk
a Kadmův, Agénorův potomek -
A volám k bohům: Těm, kdož proti tomu
by jednali, nechť zrno ze země se nerodí
ni děti z matek: ne,
ať nynější ta rána morová
je zahladí neb sudba ještě horší!
Vás ostatní však, thébští občané,
kdož souhlasíte, Diké pomocná
a všichni bozi stále provázejtež!

NÁČELNÍK SBORU *po němé dohodě se sborem*

Ó pane, vázán kletbou odpovím:
my nejsme vrahy, aniž můžeme
ti vraha udat. Tuto záhadu,
kdo spáchal čin, měl věštbou zjevit Foibos.

OIDIPÚS

Máš pravdu; ale nikdo není s to,
by bohy k tomu přinutil, co nechtějí.

NÁČELNÍK SBORU

Pak měl bych ještě jednu myšlenku.

OIDIPÚS

A třebas ještě jednu, jenom mluv!

NÁČELNÍK SBORU

Co vidí Foibos, totéž, pokud vím,
zří takřka Teiresiás; od něho

snad zvíme, králi, výklad nejlepší.

OIDIPÚS

Ni tenkrát nesložil jsem ruce v klín;
já k radě Kreontově posly dva
jsem k němu poslal měl by tu již být!

NÁČELNÍK SBORU

To ostatní je jistě starý tlach.

OIDIPÚS

Co to, co jest? Já vážím každé slůvko.

NÁČELNÍK SBORU

Prý jacís pocestní ho zabili.

OIDIPÚS

Tak slyšel jsem, však svědka nevidět.

NÁČELNÍK SBORU

Však je li trochu bázni přístupný,
tvé těžké kletby jistě nesnese.

OIDIPÚS

Kdo činu schopen, slov se neleká.

NÁČELNÍK SBORU

Vždyť žije člověk, by jej usvědčil.
Hle, již sem vedou věštce božího,
jenž jediný má pravdu vrozenu.

OIDIPÚS *k přicházejícímu Teiresiovi*

Ó Teiresio, zkoumáš věci zjevné
i tajné, na nebi, i na zemi;
a nevidíš li, přece jistě víš,
jak trpí vlast. A její záchranu
a spásu, pane, vidíme jen v tobě.
Snad jsi již také slyšel od poslů,

že poslali jsme do Delf a že bůh
jen jediný nám věštil konec hrůz:
když Láiovy vrahy najdeme
a usmrtíme nebo vyhostíme.
Nuž věšti nám teď z letu ptačího,
neb znáš li jiný způsob věštění,
a zachraň stát i sebe, zachraň mne
a zprosť nás skvrny vzešlé z vraždy té!
Jsme v rukou tvých; a nejkrásnější úkol
je prospívati, jak a pokud lze.

TEIRESIÁS *vedený chlapcem*

Óh, jak je strastné býti rozumný,
když rozum není platný! Ač to vím,
já zapomněl, sic byl bych nepřišel.

OIDIPÚS

Co je? Jak sklíčen stojíš před námi!

TEIRESIÁS

Chci domů, pusť mě! Poslechneš li mne,
svůj osud oba nejsnáz ponesem.

OIDIPÚS

Toť proti právu, proti vlasti tvé,
že nechceš k věštbě otevřít svých úst!

TEIRESIÁS

Vždyť zřím, že slova tvá ti neprospějí,
a abych nebyl stejně postižen -

Chce odejít

OIDIPÚS

Ach, zůstaň, při bozích, a zjev, co víš!
Hle, všichni lkáme k tobě v pokoře.

TEIRESIÁS

Jste nevědomí všichni! Neřeknu
ni slova již, bych nezjevil tvou zkázu.

OIDIPÚS

Jak, ty to víš a nevyjevíš nic?
Chceš zradit nás a obec zahubit?

TEIRESIÁS

Ni tebe, ani sebe nechci rmoutit.
Nač pátráš marně? Nepovím ti nic!

OIDIPÚS

Ty zloduchu vždyť k hněvu dohnal bys
i tvrdou skálu ty to nepovíš?
Tak nepřístupným, tvrdým zůstaneš?

TEIRESIAS

Ty tupíš moji povahu, a sám
svou vlastní přehlížíš, jen laješ mně!

OIDIPÚS

Ba kdo by nevzplál hněvem při tvých slovech,
když otčiny si takto nevážíš?

TEIERESIAS

Vše přijde, i když budu mlčeti.
OIDIPÚS

A nemáš mi to říci, když to přijde?

TEIRESIAS

Již budu zticha. Chceš li, hněvej se,
jak nejlítěji lze jen zuřiti.

OIDIPÚS

Nuž dobrá, nezamlčím ve hněvu,
co jasně zřím. Mně zdá se, žes ty sám
i zosnoval i spáchal onen čin -
snad nevraždil jsi, kdybys viděl však,
jen tebe sama vinil bych z té vraždy!

TEIRESIAS

Aj, vskutku! Pak ti velím plniti
svůj rozkaz, kterýs vydal: Odedneška
již nemluv ke mně ani k těmto zde:
ty sám jsi hříšnou skvrnou otčiny!

OIDIPÚS

Jak nestoudněs mi vmetl do tváře
ta slova! Myslíš, že mi unikneš?

TEIRESIAS

Již jsem ti unikl: jsem silný pravdou!

OIDIPÚS

Jak poznals ji? Svým uměním přec ne!

TEIRESIAS

Zde od tebe! Tys přinutil mě mluvit.

OIDIPÚS

Cos pravil? Promluv zas, ať rozumím.

TEIRESIAS

Mám ještě mluvit dál? Ty nechápeš?

OIDIPÚS

Ne zeela jasně; opakuj, cos děl.

TEIRESIAS
Že hledáš vraha, kterým jsi ty sám!

OIDIPÚS

Jak, zas ta urážka? Však zpláčeš hned!

TEIRESIAS

Mám pokračovat, abys zuřil ještě víc?

OIDIPÚS

Mluv podle chuti; bude to jen tlach.

TEIRESIAS

Ty nevíš ani, nezříš hanbu svou,
že s vlastní krví hnusně obcuješ!

OIDIPÚS

Což doufáš věčně mluvit beztrestně?

TEIRESIÁS

Ba doufám, má li pravda jakou moc.

OIDIPÚS

To má, však v tobě ne, ty neznáš pravdu;
jsi zrakem, sluchem slep, i rozumem.

TEIRESIÁS

Jak ubohý jsi ve svém spílání:
vlast celá vbrzku tobě bude spílat!

OIDIPÚS

Ty synu noci, mně ni jinému,
kdo vidí světlo, nikdy neuškodíš.

TEIRESIÁS

Však souzeno ti není padnout mnou;
je Foibos s to, by sám to vykonal.

OIDIPÚS *zprudka*

Kdo si to smyslil: Kreón, nebo ty?

TEIREISÁS

Ni Kreón neškodí ti, jen ty sám!
OIDIPÚS

Ó trůne, bohatství a schopnosti,

jež předčíš jiné v žití řevnivém,
jak velká závist jde vám vzápětí,
když pro tu vládu, kterou země kdys
mi dala sama, nejsouc žádána,
chce Kreón, věrný přítel, dávný druh,
mě lstně a tajně svrhnout, podstrčiv
zde toho záludného kejklíře
a kněze pleticháře, jenž je slep
sic ve věštění, pro mamon však ne!
Či řekni, byls kdy věštcem neklamným?
Když zrůdná Sfinx tu pěla hádanky,
proč rozluštění obci nezjevils?
Tu hádanku tak leckdo nemohl
přec rozluštit, jen věštní um byl s to;
však toho ani ptáci, ani bůh
ti nevnukl, jak bylo vidět já
jsem přišel, "nevědomý" Oidipús,
a bez ptáků, svým vtipem jsem ji zdolal!
A mne chceš odtud vyštvat, v naději,
že bys stál poblíž trůnu Kreontova!?
Jen počkej, nad tou "očistou" i ty
i strůjce zpláčete! Jen stáří děkuj,
sic odpykal bys podle pletich svých!

NÁČELNÍK SBORU

Já myslím, Oidipe, že slova tvá
i věštcova jsou plodem hněvu jen.
Co s takovou? Je nutné toho dbát,
jak věštbu nejlépe lze vyložit.

TEIRESIÁS

Tys vládce, mám však stejné právo slovem
ti stejně splatit: v tom jsem pán i já.
Vždyť Foibův sluha jsem, tvůj nikoli;
nač Kreontovy záštity mi třeba?
Žes nadal mi i slepců, tedy slyš:
Jsi vidomý, a přece nevidíš
svou hanbu, ani kde ses usadil,
s kým obcuješ či víš snad, čí jsi syn?-
A netuše jsi protivný svým drahým
i pod zemí i tady na zemi.
A jednou dvojí kletba rodičů
tě vyštve děsným krokem z této země,
a vida teď, pak do tmy budeš zřít!
A který záliv, která skála vbrzku

se nebude tvým nářkem ozývat,
až poznáš sňatku přístav, domu svému
tak neblahý, kam vplul jsi s pohodou?
A spousty jiné bídy netušíš,
již sobě uchystals i synům svým!
Nuž tup si Kreonta i ústa má:
vždyť není smrtelníka na světě,
jenž bude zničen bídněji než ty!

OIDIPÚS

Toť příliš, to už nelze poslouchat!
Hned pryč z mých očí! Obrať kroky své
a kliď se rychle odtud z paláce!

TEIRESIAS

Sem zvals mě ty, já sám bych nebyl přišel.

OIDIPÚS

Já netušil jsem hloupých řečí tvých,
sic byl bych sotva poslal pro tebe.

TEIRESIAS

Jsem hloupý blázen, jak se tobě zdá;
tvým rodičům jsem mužem moudrým byl!

Má se k odchodu

OIDIPÚS

Rodičům? Zůstaň! Kdo mne zplodil? Mluv!

TEIRESIAS

Den dnešní zplodí tě i zahladí.

OIDIPÚS

Jak mluvíš všechno v temných hádankách!

TEIRESIAS

Což nejsi nejlepším jich luštitelem?

OIDIPÚS

Jen mi haň to, v čem je má velikost!

TEIRESIAS

A právě ono štěstí byl tvůj hrob.

OIDIPÚS

Co na tom Jen když vlast jsem zachránil.
TEIRESIÁS *se obrací k odchodu*

Pak ovšem půjdu. Hochu, odveď mne!

OIDIPÚS

Je čas; tvá přítomnost jen vadí, mate;
až zmizíš, více trápit nebudeš.

TEIRESIAS

Chci jít; však řeknu dřív, proč přišel jsem.
Tvé tváře nedbám: ty mne nezničíš.
Nuž poslyš: Onen člověk, kterého
tak dlouho hledáš, Láiovu smrt
zde hlásaje a hroze, ten je zde!
Host cizí, zdá se, čas však ukáže,
že thébský rodák je, a štěstí to
ho nepotěší. Z vidomého slepcem
se stane, z bohatého žebrákem,
v zemi cizí o holi se bude brát.
A ukáže se, že je spolu otcem
i bratrem dětí svých, že matky své
je manželem i synem, otcovým
že vrahem je i v loži nástupcem -

Oidipús odchází

Jdi, dumej o tom! Chytíš li mne ve lži,
pak říkej si, že věštit neumím!

Vzdálí se

SBOR

Kdo to byl? Koho to označil as

hlas boží ze skály delfské,
že krvavou rukou spáchal čin
tak bohaprázdně pustý?
Nechť k útěku zrychlí krok
a hbitěji pádí než kůň,
jenž závodí s vichrem!
Jsa ozbrojen blesky a ohněm jak bouř
syn Diův Apollón řítí se naň,
a Kéry, mstitelky děsné,
nechybné, letí za ním.

Vždyť právě z Parnásu sněžného
nám zazářil rozkaz boží,
jenž káže všem, by slíditi
se jali po neznámém.
Snad v skalách, v jeskyních dlí
a divými lesy se štve
  býk zaběhlý v horách -
a v samotě vleka se s bídou svou
chce uniknout výrokům ze svatých Delf;
však stále jej obletují
perutí nechabnoucí.

Hrozně mne děsí, hrozně mne děsí
moudrý ten věštec výroky svými;
nelze mi věřit, nelze mi upřít,
v rozpacích nevím, cože mám dělat!
A tonu v pochybách, nevida
ni dopředu, ani vzad
a nechápu zhola nic.
Nikdy posud jsem neslyšel
ni dřív, ni za doby nynější,
že s Labdakovci Polybův syn
měl spor: nuž odkud mám vzít teď
záruku bezpečnou,
bych pro Láiovu smrt,
tak temnou, věhlasné cti
se dotýkat směl,
jíž slyne Oidipús král?

Zajisté Zeus a Apollón znají
v moudrosti boží konání lidská;
že bych však věštce smrtelný tvor je -
nemohl nikdy věhlasem předčit,
toť jisté úsudek nesprávný -
ač může důvtipem svým
kdos důvtip překonat čís.

Já však, dokavad neuzřím,
že věštba určitě splněna,
já nepřidám se k těm, co haní ho!
Vždyť viděl jsem přece sám,
jak stanula před ním Sfinx,
a na vlastní oči jsem zřel,
jak obstál ve zkoušce moudrosti
a potěšil vlast.
Muž bez hany: tím je mi vždy!

Přikvapí KREÓN

Já slyšel jsem, že král náš Oidipús
mě viní z hrozných věcí, občané;
to nelze snést: zde stojím! Věří li,
že v těžké době té jsem trochu jen
mu slovem nebo skutkem ublížil,
pak nechci s touto pomluvou být živ
ni o hodinu déle! Nečeká
mne malá újma pro tu pohanu,
zde jde mi o vše, když by stát i vy
i přátelé mě měli za špatného!

NÁČELNÍK SBORU

Ba padla jakás výtka, ale spíš
jen hněv ji vynutil než rozvaha.

KREÓN

Však řekl tu, že z mého návodu
ten věštec vylhal to, co prohlásil!

NÁČELNÍK SBORU

Tak jsem cos slyšel; v jakém smyslu, nevím.

KREÓN

A s pevným zrakem, s pevnou rozvahou
to obvinění na mne vrženo?

NÁČELNÍK SBORU

Snad; nevidím, co páni dělají.

Vyjde

OIDIPÚS

Ha, ty jsi zde? Tak drzé čelo máš,
že přijít pod mou střechu neváháš,
ač zjevně vrahem jsi mé osoby,
ač zřejmě lupičem jsi vlády mé?
Což měls mě, ptám se, za zbabělce snad
či za blázna, že to jsi zosnoval?
Snad že bych nepoznal tvé kroky lstné
či nebránil se, kdybych je i poznal?
Což není pošetilý pokus tvůj,
chtít bez přátel i peněz lovit trůn,
když lze ho nabýt lidem jen a zlatem?

KREÓN

Hle, poslyš, dovol tak mi odvětit,
jaks mluvil ty: dřív poznej, potom suď!

OIDIPÚS

Což, řečnit znáš! Však já jsem nechápavý
když mluvíš ty. Jsi zarytý můj sok.

KREÓN

Však předně o tom poslyš slova má!

OIDIPÚS

Však předně o tom nemluv, že jsi čist!

KREÓN

Když myslíš, bezhlavá že svévole
je pravý poklad, soudíš nesprávně!

OIDIPÚS

Když myslíš, příbuzného zrazuje,
že ujdeš trestu, soudíš nesprávně!

KREÓN

Děls pravdu, souhlasím; však naznač mi,
v čem ublížil jsem tobě, jak ty díš?

OIDIPÚS

Nuž, radil jsi mi nebo neradil,
bych ctihodného věštce zavolal?

KREÓN

Ba ještě nyní trvám na té zradě!

OIDIPÚS

Jak dávno tomu již, co Láios -

KREÓN

Jak, Láios? Co je? Já nechápu.

OIDIPÚS

co beze stopy vraždou zahynul?

KREÓN

To je už dlouhá řada zašlých let.

OIDIPÚS

Což Teiresiás, věštil tenkrát již?

KREÓN

Tak moudře, stejně vážen jako dnes.

OIDIPÚS

A nezmínil se tehdy nějak o mně?

KREÓN

Ne, nijak, aspoň nikdy přede mnou.

OIDIPÚS

A pátrali jste přece po vrahovi?

KREÓN

Ó ano, jak by ne! Však ani slova

OIDIPÚS

Proč nemluvil ten mudřec tenkrát již?

KREÓN

Já nevím; čeho neznám, o tom mlčím.

OIDIPÚS

Ty víš, co tkne se tebe; moh' bys mluvit !

KREÓN

Jak to? Co vím přec, toho nezapřu.

OIDIPÚS

Však bez úmluvy s tebou nebyl by
smrt Láiovu připsal na můj vrub!

KREÓN

Zda činí tak, víš sám; však nyní se
smím ptát já tebe stejně jak ty mne.

OIDIPÚS

Ó ptej se: vraha ve mně nenajdeš.

KREÓN

Nuž nemáš za manželku sestru mou?

OIDIPÚS

Nu pravda; rád se znám k té otázce.

KREÓN

A sdílíš se s ní stejně o svou moc?

OIDIPÚS

Co si jen přeje, vše jí vyplním.

KREÓN

A nejsem vám já třetí zcela roven?

OIDIPÚS

A proto jsi tím horším přítelem!

KREÓN

Ó ne! Jen zkoumej účty jako já!
A předně uvaž: Myslíš, že by kdo
spíš v bázni vládnout chtěl než vládnouti
a klidně spát když moc by byla táž?
Já nemám větší touhu králem slout
než jednat jako král; a jistě ten,
kdo zdravě soudí, smýšlí jako já.
Teď beze strachu vše skrz tebe mám;
jsa pánem sám, věc mnohou nerad jen
bych dělat musel. Nuže jak by mi
měl být sladší titul královský
než bezstarostná účast ve vládě?
Tak slepý dosud nejsem, abych cti
byl lačný, která nevynáší nic!

Dnes všem jsem milý, všichni zdraví mne,
dnes jedná se mnou, kdo jde k tobě s prosbou
vždy skrze mne se vše jim vyplní.
A to bych pozměnit měl název?
Tak hloupě zdravý rozum nejedná!
Ne, takto smýšlet se mi nelíbí
a nikdo by mne k tomu nepřiměl!

Chceš důkaz? Do Delf jdi a zeptej se
zda jsem ti správně věštbu oznámil!
A shledáš li, že s oním prorokem
jsem pikle strojil, zbav mě života,
pak hlasuji si s tebou pro smrt sám!
Však pro nejasný dohad svévolně
mne neviň! Hřích je špatné nazdařbůh
mít za dobré a dobré za špatné.
Kdo přítele se zbaví dobrého,
ten ničí vlastní život nejdražší.
To poznáš časem jasně. Jenom čas
ti zjeví muže spravedlivého;

však zlého znáš i za jediný den.

NÁČELNIK SBORU

Kdo nechce padnout, tomu dobře mluvil,
ó králi! Rychlý soud má vratký krok.

OIDIPÚS

Když rychle s tajnou lstí kdo na mne kvapí,
i já se musím rychle rozhodnout!
Neb vyčkám li já klidně, zatím on
již provede svůj plán, a já jsem ztracen.

KREÓN

Tak čeho žádáš! Chceš mě vyhnati?

OIDIPÚS
Ó ne! Tvou smrt chci, nejen vyhnanství!

KREÓN
Leč dříve dokaž lačnou podlost mou!

OIDIPÚS

Ty nechceš věřit, ty se nepoddáš?

KREÓN

Vždyť nemáš rozum!
OIDIPÚS

Pro sebe až dost!

KREÓN

Však máš ho mít i pro mne!

OIDIPÚS

Ty jsi padouch!

KREÓN

A mýlíš li se?

OIDIPÚS

Nutno poslouchat!

KREÓN

I vládců špatných?

OIDIPÚS

Vlasti, vlasti má!

KREÓN

I já jsem údem vlasti, ne ty sám!

NÁČELNÍK SBORU

Již dosti, vládcové! Hle, v pravý čas
sem lokasté kráčí z paláce,
a před ní třeba urovnat váš svár.

IOKASTÉ

Vy nešťastníci, nač ten slovní spor,
tak pošetilý? Nestydíte se
zlem vlastním hýbat, stát když tolik trpí?
Ty domů pojď - a Kreonte, ty též,
a z malé věci velké nečiňte!

KREÓN
Trest těžký, sestro, choť tvůj Oidipús
mi přisoudil, mně hrozí dvojí zlo:
být vyhnán z vlasti, nebo usmrcen.

OIDIPÚS

Tak jest, má choti! Já ho přistihl ,
jak ukládal mi zrádně o život.

KREÓ N
Ať nejsem šťastně živ, ať zhynu proklínán,
když jsem co spáchal, z čeho viníš mne!

IOKASTÉ

Ó při všech bozích, věř mu, Oidipe,

měj zření na tu svatou přísahu
i na mne, na všechny zde přítomné!

NAČELNÍK SBORU

Ó rozvaž si to, pane můj,
a dej se, prosím, přemluvit!

OIDIPÚS

A jak vám mohu ustoupit?

NÁČELNÍK SBORU

Byl vždycky bez hany a teď
přísahou se zavázal: ó toho dbej !

OIDIPÚS

A víš, co žádáš?

NAČELNÍK SBORU

Ano.

OIDIPÚS

Tedy mluv!

NAČELNíK SBORU

Bys vratkou domněnkou jen, když krví je s tebou spjat
a těžce se zaklel sám, jej nevrhal v hanby prach!

OIDIPÚS

Věz tedy dobře: touto žádostí
chceš moje vyhnanství, neb moji smrt!

NÁČELNÍK SBORU

Buď svědkem mi Hélios, bohů všech král,
že toto ti nechceme přát! A tak li by smýšlel kdo z nás,
nechť bozi i lidi mu klnou a nejhorší stihne ho smrt!
Ale má nešťastná hynoucí vlast
mi drásá srdce: jak skončí se vše,
když vaše zlo stará dovrší zla?

OIDIPÚS
Nechť jde si tedy, byť to byl můj hrob
neb nectné, násilné mé vyhnanství!
Mně nářků tvých je líto, jeho ne:
s ním všude půjde moje nenávist.

KREÓN
Hle, v záští ustoupils; však přijde žal,
až hněv tvůj zchladne. Ta tvá povaha
je právem sobě strastí největší.

OIDIPÚS

Už jdi a nech mne!

KREÓN

Půjdu, zneuznán
jsa tebou, těmito však stejně ctěn.

Odejde

NÁČELNÍK SBORU

Nač váháš ještě, paní má,
chotě domů odvésti?

IOKASTÉ

Chci zvědět vše, co stalo se.

NÁČELNÍK SBORU

Ach, domněnka, slov temných plod!
Ale výtka křivá hryže druhdy též.

IOKASTÉ

A vinou obou?

NÁČELNÍK SBORU

Ano.

IOKASTÉ

Oč tu šlo?

NÁČELNÍK SBORU

Ach, dosti dosti již slov, když tolik se souží vlast!
Nechť na tom zůstane již, že takto skončeno vše!

OIDIPÚS

Hle, kam jsi došel se svou rozvahou:
tvé nitro chladne, zrazuješ mou věc!

NÁČELNÍK SBORU

Již nejednou, králi, jsem odkryl svou hrud,
a slyš mne i nyní a věz, že nadobro blázen bych byl
a všeho rozumu prost, bych tebe zapírat chtěl!
Po šťastném větru jsi stočil mou vlast,
když v příboji bídy se zmítala zlé:
i nyní nám dobrým zas průvodcem buď!

IOKASTÉ

Ó pane, zjev mi také, při bozích,
co vznítilo tak veliký tvůj hněv?

OIDIPÚS

Slyš, tys mi víc než ti zde, choti má:
byl Kreontův to úklad proti mně.

IOKASTÉ

A je to obvinění důvodné?

OIDIPÚS

Vždy praví, že jsem zabil Láia!

IOKASTÉ

Má důkaz sám, či jiný mu to zjevil?

OIDIPÚS

On poslal sem s tím věštce podlého;

svá vlastní ústa chrání viny vší.

IOKASTÉ

Co pravíš, odval klidně ze srdce
a poslyš mne, bys poznal bezpečně,
že věštní síly nemá žádný tvor.
Hned pádný toho důkaz uslyšíš.
Kdys přišla věštba - nedím, od Foiba,
leč od Foibových sluhů Láiovi,
že skrze syna souzena mu smrt,
jejž porodit mám z jeho objetí.
Však zabili ho cizí lupiči,
dí zvěst, prý na rozcestí v úvoze –

Oidipús sebou trhne

a děcku sotva minuly tři dni,
když je dal na kotnících zohavit
a pohodit kýms do neschůdných hor.
I nepřivodil Foibos, aby byl
syn vrahem otce, ni by Láios
byl zabit synem, jak se toho bál.
A tak to přece věštba určila!
Nuž toho nedbej! Co bůh odkrýt chce,
to bez věštců nám zjeví jasně sám.

OIDIPÚS

Ó ženo, kterak tato slova tvá
mé nitro zmátla, pobouřila hruď!

IOKASTÉ

A jaká starost změnila tvé city?

OIDIPÚS

Tys řekla, tuším, že prý Láios
byl zabit na rozcestí v úvoze?

IOKASTÉ

Tak každý tvrdil; posud se tak říká.

OIDIPÚS

A místo, kde se zběhlo neštěstí?

IOKASTÉ

Toť ve Fókidě, tam, kde cesta z Delf
a z Daulidy se sbíhá v jedinou.

OIDIPÚS

Jak dlouhý čas již minul od těch dob?

IOKASTÉ

My v městě zvěděli to krátce předtím,
než přišels ty a přijal tento trůn.

OIDIPÚS

Ó Die, k čemu jsi mne odsoudil?!

IOKASTÉ

Co trápí tvoje srdce, Oidipe?

OIDIPÚS

Ach, netaž se mne ještě - Pověz mi,
jak stár byl, jaký vzhled měl Láios?

IOKASTÉ

Byl velký, vlasy prvé stříbro šedin,
a podobu měl skoro jako ty.

OIDIPÚS

Ó běda mi! Já asi netuše
tou strašnou kletbou stihl sebe sám!

IOKASTÉ

Jak to, můj pane? Trnu, zříc tě tak.

OIDIPÚS

Mám děsný strach, že věštec vidí dobře!
Jen slovo ještě, pak je jisto vše.

IOKASTÉ

Já trnu, ale ptej se, odpovím.

OIDIPÚS

Měl na své cestě malou družinu,
či četný průvod jako panovník?

IOKASTÉ

T s hlasatelem bylo jich jen pět;
vůz jediný jen vezl Láia.

OIDIPÚS

Oh, už je jasno! Kdo vám přinesl
tu smutnou zprávu, ženo, kdo to byl?

IOKASTÉ

Tu dal nám sluha, jediný, kdo unik'.

OIDIPÚS

A meška nyní v našem paláci?

IOKASTÉ

Ne, není tu. Když po svém návratu
zřel tebe vládnout po Láiovi ,
mou ruku uchopil a žádal mne,
ať k stádům na venkov ho pošlu hned,
by z dohledu byl města našeho.
I svolila jsem; na otroka přec
byl hoden ještě větší milosti.

OIDIPÚS

Ať přijde zas co nejrychleji sem!

IOKASTÉ

Hned je tu; ale nač to přání tvé?

OIDIPÚS

Mám, ženo, strach, že příliš mnoho již
jsem napověděl, proč ho vidět chci.

IOKASTÉ

Však přijde. Ale snad jsem hodna též,
bych znala, co tě tíží, pane můj?

OIDIPÚS

Buď jista, že to zvíš, když nejhorší
už smím jen čekat: komu dražšímu
než tobě vylíčil bych osud svůj?

Korintský Polybos byl otec můj
a matka dórská Meropé. Syn králův,
já úcty největší jsem požíval,
když příhoda se stala, zvláštní sic,
však nehodná mé vážné pozornosti.
Kdys na hostině piják zmožený
mi vytkl, že jsem podvržený syn.
Ten večer stěží zkrotil jsem svůj hněv
a vyčkal; zrána šel jsem k rodičům,
chtěl zvědět pravdu. Oba velmi zle
se na zbrklého mluvku horšili,
a mně ten hněv byl milý; hana však
mě hryzla stále - rostla tajně dál.
I vydal jsem se do Delf bez vědomí
svých rodičů. A Foibos neuznal
mne hodným odpovědi v této věci,
však zjevil hrůzu jiných děsných běd:
že s vlastní matkou svou mám souložit,
rod zrakům odporný bych světu dal,
a otce vlastního že vrahem budu –
Když jsem to slyšel, nevrátil jsem se
již do Korintu, bych tam nespatřil
tu hanbu podle věštby zlověstné
se naplniti. Šel jsem do světa
a z hvězd jsem soudil jen, kde leží vlast.
Tak přišel jsem i v onu krajinu,
kde, jak jsi děla, zavražděn byl král -

A chci ti říci pravdu, ženo, slyš!
Když jsem se blížil k tomu rozcestí,
tu setkali se se mnou hlasatel

a muž, jak líčíš jej: stál na voze,
jejž táhli koně. Vozataj i kmet
mě odháněli z cesty násilně.
Dám v zlosti ránu tomu, který mě
hnal z jízdní dráhy. Stařec viděl vše,
i vyčíhal si mne, jak míjím vůz,
a bodcem do hlavy mě udeřil.
Však zaplatil to draze: Jeden ráz,
má hůl zasáhla, on zvrátí se
a kutálí se rovnou z vnitřku vozu –
Pak usmrtil jsem všechny...
Má li snad
ten muž co společného s Láiem,
ó, kdo je nyní bídnější než já?!
Kdo protivnější božstvu může být?
Když nikdo z občanů ni cizinců
mne nesmí k sobě přijmout, oslovit,
ba odhánět mě musí!? A tu kletbu
já sám, jen sám jsem volal na sebe!
Já poskvrňuji lože mrtvého
svou rukou vraha: nejsem ohava
a nejsem zcela proklet? Prchnout mám...
Až prchnu, nesmím spatřit drahé své
ni vkročit do své vlasti nebo musím
si matku za choť vzít a Polyba,
jenž dal mi život, otce, zavraždit –
Zdaž chybí ten, kdo o mně prohlásí,
že krutý démon štve mě životem?

Kéž nikdy, nikdy, bozi přejasní,
bych nezřel toho dne, kéž ze světa
bych zmizel dřív, než bych měl uvidět,
že skvrna bídy takové mě stihla!

Pauza; Iokasté mlčí

NÁČELNÍK SBORU

Toť zlé, ó králi - ale pokavad
jsi svědka neslyšel, měj naději!

OIDIPÚS

Však je to poslední má naděje;
lze pouze vyčkat toho pastýře.

IOKASTÉ

Až přijde, jakou čekáš útěchu?

OIDIPÚS

Když bude shodně mluvit a řečí tvou,
pak ušel jsem té hrůze, slyšelas?

IOKASTÉ

A co jsem prve řekla zvláštního?

OIDIPÚS

Prý tvrdil, pravilas, že lupiči
jej zavraždili; tedy udá li
zas stejný počet, nejsem vrahem já!
Přec jeden člověk není celá tlupa!
Však řekne li, že to byl jeden poutník,
je jasné vše a je to dílo mé -

IOKASTÉ

Bud jist, že užil slova lupiči,
a teď ho nemůže již odvolat:
tak obec slyšela a nejen já!
Než i když něco změní z prvé řeči ,
ó pane, nikdy nedokáže přec,
že Láios byl zabit tak, jak měl!
Dle věštby měl být zabit synem mým;
než vrahem nikdy synek ubohý
se nestal: sám už dávno mrtev je.
A proto nechci příště pro věštbu
ni vpravo ani vlevo zrakem hnout!

OIDIPÚS

Máš pravdu; ale pošli přece jen,
ať přijde onen sluha: nezapomeň!

IOKASTÉ

Hned pošlu proň - však pojďme do domu;
chci činit jenom to, co je ti milé.

Odejdou do paláce

SBOR

Ó sudbo, dopřej mi žíti v čisté zbožnosti,
bych ve slovech i činech svých
vždy plnil svaté nadpozemské řády,
oblačných výšin poutníky věčné,
jež odvěký nebes klín
jen zroditi mohl!
Jich nezplodil z krve své
syn mateře smrtelné
a zapomnění lahodný sen
nezkalí nikdy jejich zrak:
to veliký bůh bytuje v nich, jenž nestárne!

Však zpupnost plodívá tyrana, zpupnost bezbožná!
Je výstředností lačna jen
a zkázy, jásá v přesycení slepém,
ale když zpita vrcholu dojde,
oh, do strmé propasti
žlé sudby se skácí,
kde údy si roztříští!
Ó bože, mou prosbu slyš:
kéž nikdy zbožnosti nezbavíš nás,
nejlepší zbraně otčiny!
Jen v ochraně tvé, bože, my povždy chceme žít!

Kdo pýchy však cestou jde
bud ve slovech neb činech svých
a práva se nebojí
a nectí boží příbytky,
nechť zdrtí ho osud zlý:
Měj ten vděk neblahé zvůle své,
když z nečestného zisku bude týt
a konat skutky bezbožné
a na svaté věci drzou sáhne rukou!
Zdaž může kdo ještě skrýt svou hruď
střelám božím, když takto hřeší?
Ctí li se skutky takové, ó nač, ó nač
mám tančiti bohům?

Již nepůjdu úcty pln
ni do Delf, země kde svatý střed,
ni do chrámu abského
ni k olympijské výšině,
když souhlasem lidí všech

má slova nebudou stvrzena.
Ó Die, jsi li vskutku pánem světa,
ty vševládný, kéž neujde
ni tobě ni věčné tvé moci to, co pravím!
Je popírán již co zašlý zvuk
výrok věštěný Láiovi,
nikde již Apollón Foibos není slavně ctěn;
ta tam je už víra!

Vyjde se služkami

IOKASTÉ

Mně přišlo na mysl, ó kmetové,
jít do svatého chrámu s vínky zde
a se zápalným bohům kadidlem.
Svou hrud až příliš strastmi rozrývá
můj choť a neváží jak soudný muž
dle toho, co již bylo, to, co jest,
spíš věří slovu každému, jež děsí.
Mé domlouvání neprospívá nic;
jdu tedy k tobě - vždyť jsi nejblíže –
ó spásný Foibe, s touto obětí,
rač rozluštění smírné přivodit!
Jsme všichni v bázni nad ním jako plavci,
když kormidelník hrůze propadne.

KORINŤAN *vejde*
Zdaž mohu zvědět od vás, cizinci,
kde bydlí tady vládce Oidipús?
A nejraději: víte, kde je sám?

NÁČELNÍK SBORU

V tom domě zde; je uvnitř, cizinče.
Ta paní zde je matka jeho dětí.

KORINŤAN

Buď šťastna v kruhu šťastných navěky,
jsouc požehnaná, řádná jeho choť!

IOKASTÉ

I ty buď šťasten: za svá krásná slova
jsi toho hoden, cizinče! Však mluv,
co chceš, co jsi nám přišel oznámit?

KORINŤAN

Ó paní, štěstí pro chotě i dům!

IOKASTÉ

Jak, štěstí? Jaké? Kdo tě posílá?

KORINŤAN

Jdu z Korinta, a jistě potěší
tě slova má, však také zarmoutí.

IOKASTÉ

Jak může mít co tuto dvojí moc?

KORINŤAN

Lid korintský chce králem zvolit jej
své země! Tak se u nás mluvilo.

IOKASTÉ

Což starý Polybos již nevládne?

KORINŤAN

Už ne: už dokraloval pod zemí.

IOKASTÉ

Co díš? Je mrtev otec Oidipův?

KORINŤAN

Je mrtev Polybos, sic nechci žít!

IOKASTÉ

Ty služko, rychle běž a královi
to zvěstuj ! - Věštby, věštby boží,
kde jste?! Jak dlouho vlasti Oidipús
se stranil v bázni, by ho nezabil:
a on ted zemřel sám, jím nezabit!

Vyjde z paláce

OIDIPÚS

Má choti drahá, Iokasto, rci,
proč jsi mě zavolala z domu sem?

IOKASTÉ

Zde toho muže slyš a uvažuj,
kam slavné boží věštby dospěly!

OIDIPÚS

Kdo je ten muž a co mi říci chce?

IOKASTÉ

Je z Korinta a chce ti oznámit,
že Polyba není: mrtev otec tvůj!

OIDIPÚS

Jak, cizí muži? Pověz mi to sám!

KORINŤAN

Když toto nejprve mám potvrdit,
nuž věz, že Polybos již dokonal.

OIDIPÚS

Zda násilně, či stižen chorobou?

KORINŤAN

Jak slabý závan skácí vetché stáří!

OIDIPÚS

Byl chudák, zdá se, zdolán chorobou.

KORINŤAN *přitakává*

A vysílením věku dlouhého.

OIDIPÚS

Hó, ženo, kdo by delfské věštírny
chtěl ještě dbát a ptáků křičících
kdes ve vzduchu, dle jejichž rozkladů
jsem otce zabít měl?! On spočívá
teď mrtev pod zemí, a já jsem zde
a meče jsem se netkl! - leč by touhou
byl po mně zhynul; pak bych byl ho zničil –
ne! již leží v hrobě Polybos,
a s ním ta tam jsou planá proroctví!

IOKASTÉ

A neřekla jsem ti to dávno již?

OIDIPÚS

Ba řekla, ale strach mě zaváděl.

IOKASTÉ

Ted již si k srdci nepřipouštěj nic!

OIDIPÚS

Jak, což se nemám sňatku s matkou bát?

IOKASTÉ

Nač bát se člověku, když náhoda
jen vládne, bezpečné pak předtuchy
ni o jediné věci nelze mít!
Žít maně, jak se dá, toť nejlepší –
Ach, nic se neboj sňatku s matkou svou:
již mnohý ve snách s matkou obcoval.
Však člověk nesmí na věc takovou
dát nic: tak se mu žije nejsnáze.

OIDIPÚS

Co pravíš, bylo by sic krásné vše,
jen kdyby matka nežila. Však žije,
a přes tvá slova musím míti strach.

IOKASTÉ

Smrt otcova je velké světlo přec!

OIDIPÚS

Ba velké; z matky živé jde však strach.

KORINŤAN

A které ženě platí tento strach?

OIDIPÚS

Ach, Polybově choti Meropě.

KORINŤAN

Co ponouká vás na ní ke strachu?

OIDIPÚS

Bůh strašnou věštbu seslal, cizinče.

KORINŤAN

Lze zvědět ji, či je to tajemství?

OIDIPÚS

Ó nikoli! Kdys Foibos věštil mi,
že se mám spojit s rodnou matkou svou
a vlastní rukou otce usmrtit.
A proto jsem žil vzdálen Korinta
tak dlouho. Byl jsem šťasten, nejsladší
však přec je zírat v oči rodičů.

KORINŤAN

Nuž z bázně před matkou jsi míjel vlast?

OIDIPÚS

Tak jest, a abych nebyl otcovrahem.

KORINŤAN

Proč jsem tě nezprostil té bázně hned,
ó králi! Přišel jsem ti sloužit přec.

OIDIPÚS

Však se ti po zásluze odměním.

KORINŤAN

Vždyť také právě proto přicházím,
bys přál mi, až se domů navrátíš.

OIDIPÚS

Oh, nikdy nepůjdu k svým rodičům!

KORINŤAN

Můj hochu, nevíš nakrásně, co děláš!

OIDIPÚS

Jak to, ach, starče, zaklínám té, proč?

KORINŤAN

Že proto vyhýbáš se domovu.

OIDIPÚS

Mám strach přec, aby Foibos neměl pravdu.

KORINŤAN

Bys nebyl poskvrněn skrz rodiče?

OIDIPÚS

Ba právě, starče, to mě věčně děsí.

KORINŤAN

A víš, že se jich bojíš nadarmo?

OIDIPÚS

Jak to, když jsou to moji rodiče?

KORINŤAN

Ty nejsi nijak spřízněn s Polybem!

OIDIPÚS

Co pravíš? Nezplodil mne Polybos?

KORINŤAN

Oh, stejně jako jsem tě zplodil já.

OIDIPÚS

Jak roven otec tomu, kdo jím není?!

KORINŤAN

Vždyť nezplodil tě ani on, ni já!

OIDIPÚS

Proč nazýval mě tedy synem svým?

KORINŤAN

Z mých rukou, slyš, tě přijal darem kdys.

OIDIPÚS

A tak že cizí dítě miloval?

KORINŤAN

Byl bezdětností k tomu přiveden.

OIDIPÚS

Než mě dals jemu, koupils mě či zplodil?

KORINŤAN

Já v roklích kithairónských našel tě.

Iokasté se vzruší, pak upadá v hloubavé zamyšlení

OIDIPÚS

A jak ses dostal v onu krajinu?

KORINŤAN

Tam v horách na stáda jsem dohlížel.

OIDIPÚS

Byls najat jako pasák kočovný?

KORINŤAN

Tvůj zachránce jsem tehdy, dítě, byl!

OIDIPÚS

A čím jsem trpěl, když mě v bídě našel?

KORINŤAN

To dosvědčí ti tvoje kotníky.

OIDIPÚS

Ach, nač té dávné vady vzpomínáš!

KORINŤAN

Já rozvázal tvé probodené nohy.

OIDIPÚS

To strašný znak jsem v plenkách obdržel.

KORINŤAN

A podle toho byl jsi nazván též.

OIDIPÚS

Však probůh, kým? Snad matkou, otcem? Mluv!

KORINŤAN

To nevím; dal mi tě kdos, ten to ví.

OIDIPÚS

Jak, tys mě dostal, sáms mne nenašel?

KORINŤAN

Sám ne; to jiný pasák mi tě dal.

OIDIPÚS

Kdo to? Mluv, můžeš mi ho oznámit?

KORINŤAN

Jak zval se jen? Byl sluha - Láiův.

OIDIPÚS

Té země bývalého vladaře?

KORINŤAN

Ba právě toho: byl to jeho pastýř.

OIDIPÚS

A žije dosud, bych jej vyhledal?

KORINŤAN

Vy domácí to nejlíp víte as.

OIDIPÚS

Je mezi vámi někdo, komu snad
by z venkova neb odtud osobně
byl znám ten sluha? Oznamte mi to!
Ted přišel čas, kdy vše lze vypátrat.

NÁČELNÍK SBORU

To nikdo jiný tuším nebude
leč sluha, pro kterého poslals ven.
Však to nám nejspíš poví Iokasté.

OIDIPÚS *k Iokastě*

Ó ženo, slyšíš? Míní cizinec
snad toho, kterého jsme dali volat?

IOKASTÉ *vytrhne se ze zamyšleni, drsně*

Nač se ptáš po tom? Nedbej toho nic
a plané jeho řeči z mysli pusť!

OIDIPÚS

Ó ne, to neudělám! Neodkrýt
svůj původ, jsem li mu již na stopě?

IOKASTÉ

Ach, ustaň, probůh, je li trochu jen
ti život milý - dost, že trpím já!

OIDIPÚS

Ty bud jen klidná! Zjeví li se snad ,
že praotrocké matky syn, já sám
jsem praotrokem, ty cti neztratíš!

IOKASTÉ

Však slyš mne přece, prosím, nečiň to!

OIDIPÚS

Ne, neposlechnu, musím zvědět pravdu!

IOKASTÉ

Já radím dobře, chci tvé blaho jen!

OIDIPÚS

Už dávno mrzí mě to blaho tvé -

IOKASTÉ

Kéž nepoznáš kdy, ubohý, kdo jsi!

OIDIPÚS

Nuž přijde onen pastýř konečně?
Tu zde vzal ďas i s jejím šlechtictvím!

IOKASTÉ

Ó hrůza! Synu bídy! Takto jen
tě mohu naposledy oslovit!

Odběhne

NÁČELNÍK SBORU

Proč, králi, choť tvá v bolu divokém
tak prudce odkvapila? Smlčela:
mám strach, že propukne tu hrozné zlo!

OIDIPÚS

Nechť propukne si, co chce! Původ svůj
chci poznat, ať je sebebídnější!
Je ona žena, hledí vysoko
a snad se stydí za můj sprostý rod.
Však zvu li já se děckem Náhody,
té dobrodějky, já cti nepozbudu!
Toť pravá matka má! A měsíce,
mí bratři, průvodcové kroků mých,
ti malým učinili mě i velkým.
Nuž jaký jsem již, jiný nebudu:
i proč bych neměl zvědět původ svůj?

Setrvá na scéně, časem netrpělivě vyhlíží stranou

SBOR *radostně*

Jestliže prorocký mám zrak
a jestliže zmohu co rozumem svým,
poznáš to, poznáš to zítra, ó Kithairóne,
při věčném nebi ti přísahám!
Zítra, až úplňku zjeví se líc,
chci tančiti tobě a slaviti tebe,
který jsi rodákem Oidipa mého,
byl jsi mu pěstounem, byl jsi mu matkou
a lásky své štědře jsi přál vladařské rodině thébské!
Ó spásný Foibe, i tobě
nechť líbí se konání mé!
Kdože tě zrodil, dítě mé?
Ó která tě z panenských zrodila nymf,
žijících věčně? Zda v objetí boha Pána,
který se po horách prohání?
Nebo snad některá Foibova choť?

Jsou milé mu pláně a pastviny travné.
Nebo tě zplodil snad kyllénský Hermés?
Nebo sám Bakchos, bůh vrcholů horských,
tě obdržel, netuše nic,
láskou kterési nymfy,
jež jala ho žárným zrakem?
Vždyť laškuje s nimi tak rád!

OIDIPÚS

Já se s ním posud nikdy nesetkal,
ó kmeti, jestliže však soudit smím,
tu jde již, zdá se, pastýř hledaný.
Je shodný věkem s tímto starcem zde
a nadto poznávám své sluhy v těch,
kdož vedou jej. - Však tys jej vídal dřív
a jistě ho znáš lépe nežli já.

NÁČELNÍK SBORU

Toť on, buď jist! Byl pastýř Láiův
a přitom věrný jako málokdo.

Sluhové s pastýřem

OIDIPTÚS

Dříve ptám se tebe, muži korintský:
zdaž mínils toho?

KORINŤAN

Ano, to je on.

OIDIPÚS *k pastýři*

Ty starče, hled mi do očí a mluv,
nač ptám se! Byl jsi otrok Láiův?

PASTÝŘ *bez valné účasti, Korinťana si nevšímá*

Byl; byl jsem zrozen v domě, nekoupen.

OIDIPÚS

A co jsi dělal, čím ses zabýval?

PASTÝŘ

Chodil jsem celý život se stády.

OIDIPÚS

A kde jsi nejčastěji pobýval?

PASTÝŘ *mávne rukou*

Tam, na Kithairónu a v okolí.

OIDIPÚS

Pak seznámil ses jistě s tímto zde?

PASTÝŘ *se vytrhne z netečnosti*

A co s ním bylo? O kom vlastně mluvíš?

OIDIPÚS

Zde o tom starci: stýkal ses kdy s ním?

PASTÝŘ

Já nemohu si honem vzpomenout.

KORINŤAN

Což divu, pane! Připomenu mu
však jasně vše. Jsem jist, že dobře ví,
jak tenkrát na lučinách kithairónských,
kde pásal stáda dvě - já jedno jen -,
mým sousedem byl třikrát od jara
až do podzimu po šest měsíců;
pak na zimu jsem do své ohrady
hnal brav a on zas v ovčín Láiův.
Nu, bylo tomu tak či nebylo?

PASTÝŘ

Máš pravdu, ač je tomu dávno již.

KORINŤAN

Nuž pověz, víš už, žes mi tehdy dal
čís dítě, bych je za své vychoval?

PASTÝŘ *drsně*

Co chceš tou řečí? Proč to povídáš?

KORINŤAN

Můj brachu, zde je to děcko tehdejší!

PASTÝŘ

Jdi k ďasu! Budeš mlčet konečně?

OIDIPÚS

Hej, starče, jeho nekárej! Ty sám
si zasluhuješ pokárání spíš!

PASTÝŘ

Můj vzácný pane, co jsem provedl?

OIDIPÚS

Chceš zapřít dítě, o kterém on mluví.

PASTÝŘ

Vždyť neví nic, jen tlachá nadarmo.

OIDIPÚS

Když nechceš po dobrém, však povíš po zlém!

PASTÝŘ

Ach jen mne, starce, nemuč proboha.

OIDIPÚS

Ať mu hned někdo sváže ruce vzad!

PASTÝŘ

Proč to? Já nešťastník! Co po mně chceš?

OIDIPÚS

Dal jsi mu dítě, o kterém tu mluví?

PASTÝŘ

Ba dal. A měl jsem zhynout toho dne!

OIDIPÚS
Však na to dojde, bude li mi lhát!

PASTÝŘ

Je veta po mně spíš, když povím pravdu.

OIDIPÚS

Ten člověk se jen asi vykrucuje!

PASTÝŘ

Ne, ne! Vždyť jsem už řekl: dal jsem je.

OIDIPÚS

A čí to bylo, cizí, nebo tvé?

PASTÝŘ

Mé ne, já jsem je dostal od kohos.

OIDIPÚS

Zde v obci? Od koho a z čího domu?

PASTÝŘ

Ó pane, zaklínám tě, dál se neptej !

OIDIPÚS

Mám se ptát znovu? Potom běda ti!

PASTÝŘ

Nuž byl to z domu Láiova kdos.

OIDIPÚS

Zdaž otrok, nebo vlastní jeho syn?

PASTÝŘ

Oh, teď již zjevit mám tu strašnou věc!

OIDIPÚS

A já ji slyšet. Ale musím slyšet.

PASTÝŘ
Nuž synem Láiovým zvali jej.
To choť tvá uvnitř nejlépe ti poví.

OIDIPÚS

Jak, ona ti jej dala?

PASTÝŘ

Ano, pane.

OIDIPÚS

A k čemu tobě?

PASTÝŘ

Ať ho utratím.

OIDIPÚS

Ta bídná matka!

PASTÝŘ

Věštby zlé se bála.

OIDIPÚS

A jaké?

PASTÝŘ

Syn měl zabít rodiče.

OIDIPÚS

A jaks jej mohl tomu starci dát?!

PASTÝŘ

Ach, ze soucitu, pane - myslil jsem,
že v cizinu je vezme, odkud byl.
Však zachránil je k bídě největší.
Neb tys li onen, za koho zde ten
tě má, pak věz - jsi zrozen k neštěstí -

OIDIPÚS

Ó hrůza, hrůza! Vše je jasno již!
Kéž zřím tě, světlo, naposled, když vím
už vše: že jsem se v hříchu narodil
a v hříchu plodil, hříšně zabíjel!

Prchá do domu

SBOR

Hó, hó! Jaké to nic,
synové smrti, jaké to nic
je tento vezdejší život!
Který, který že lidský tvor
získá ze všeho blaha víc
než pouhé zdání, že blažen je,
a náhlé zhroucení snů svých?
Tvůj los, Oidipe, nešťastný,
vida před sebou, příklad tvůj,
tvoji bídu, nemohu nic
šťastným na světě zváti!
On, on! Die, ó slyš!
On, který slavně zasáhl cíl
a došel plného blaha!
Smrt jenž odrazil od našich bran,
hradbou otčině mé se stal,
když zahladil pannu nestvůrnou,
tu věštkyni drápů křivých! –
Proto také jsi králem zván
vlasti, kterou chráníš jak štít,
proto došels nejvyšších poct,
vládls ve velkých Thébách.

A teď - a teď? Koho lze nazvati bídnějším?
Koho běh života připoutal k takému prokletí,
k tolika strastem šíleným?
Hó, hó, Oidipe, slavný Oidipe!
Jakže jsi mohl veplout
ve svůj manželský přístav
jako rodný syn
i plodící otec a choť?!
Jakže as, jakže tě mohlo snést,
neblahý, lůžko otcovo
až po dnešní den a mlčet k tvému hříchu?!

Čas vidí vše: Ale ač soudil dávno již,
vzpíral se dlouho odkrýti zločinný sňatek tvůj,
v kterém jsi chotěm i synem byl.
Hó, hó, Oidipe, synu Láiův,
kéž, ó kéž bych tě nikdy,
nikdy nebýval spatřil!
Nářek přehrozný
teď zaznívat musí z mých úst -

Musím však říci, co pravda je:
dýchám zas lehce, jsa tebe prost,
a oko mé bezesné zkonejší se spánkem...

Z domu vyjde

POSEL

Vy nejvzácnější muži země té,
ach, co vše čeká tu váš sluch i zrak,
jak hrozný žal vás pojme, lnete li
až dosud věrně k domu Labdakovu!
Ni nejmocnější světa veletok
by neočistil domu tohoto,
co skrývá hrůz - již vbrzku zjeví se –
hrůz zaviněných, ne snad bezděčných!
A strasti z vlastní vůle nejvíc bolí.

NÁČELNÍK SBORU

Co jsme již věděli, to stačilo
nás pohnout k nářku: co chceš ještě zjevit?

POSEL

Zvěst prvou rázem říci lze i slyšet:
již zhaslo oko božské Iokasty!

NÁČELNÍK SBORU

Ta přeubohá! Kterak zemřela?

POSEL

Svou vlastní rukou. Nezřeli jste ji,
a nejsmutnější dojem ušel vám;
však vylíčím vám dle své paměti,
jak dotrpěla žena nešťastná –
Když pobouřena vběhla do domu,
hned rovnou do ložnice pádila,
rvouc vlasy oběma si rukama.
I uzamkla se sama v pokoji
a volá Láia dávno mrtvého
a vzpomíná si dávných objetí,
jichž plodem zhynul sám a matku, ji,
tu nechal v hříchu rodit synu svému.
A loži klnula, kde zrodila
k své bídě z chotě chotě, z dítěte
své děti - Jak pak skonala, již nevím;
smrt její nemohli jsme sledovat.
Vždyť vrazil náhle dovnitř Oidipús,
a na něj hleděli jsme, kterak řádí.
On pobíhal a volal po meči
a hledal ženu, ne, ach, ženu ne,
však rodné lůno své i dětí svých.
Co zuřil, snad mu démon prozradil,
kde je, z nás nikdo, kdož jsme byli tam.
I vzkřikl děsně, skočil, jak by mu
kdos cestu značil, přímo na dveře
a vyvrátiv je z čepů, vpadl dovnitř –
a tam jsme uviděli jeho choť,
krk v provazové smyčce, oběšenu.
On zařval strašně, když ji zočil tak,
a uvolní hned provaz, nešťastník.
Tak leží nebohá tu na zemi –
a on - ach, to byl strašný pohled pak!
On strhl zlaté sponky z jejích rouch
a vzav je vrazil si je do očí
a přitom volal: "Nebudete zřít
to, co jsem spáchal, co jsem strpět musel:
však ve tmě ty teď zřete, kterých nikdy
jsem neměl spatřit, těch však, po kterých

jsem s láskou toužil, nepoznejte již."

Tak naříkal a stále pod víčka
se bodal, zřítelnice krvavé
mu tekly po lících, a kapkami
jich neskrápěly - prudkým přívalem
se snášel černé krve lijavec...
Tak postihla je oba zkáza zlá
a v ní se muž i žena spojili.
Jich dávné štěstí vskutku bývalo
dřív pravé štěstí, ale dnešní den
je zkáza, pláč a nářek, hanba, smrt,
co zlem jen slove, žádné nechybí –

NÁČELNÍK SBORU

Však teď se již snad chudák utišil?

POSEL

On křičí, aby někdo otevřel
a ukázal jej všechněm Thébanům,
jej, otcovraha, který matku svou –
ó nelze říci slov těch rouhavých!
Chce vyštvati se z vlasti, nechce dlít
již doma v kletbě, jíž se proklel sám.
Však potřebuje vůdce, opory,
neb trpí tak, že nelze toho snést.
I vám se zjeví hned: hle, otvírá
se brána. Uvidíme divadlo,
jež dojalo by nejhoršího soka!

NÁČELNÍK SBORU

Ó strašný to pohled pro lidský zrak,
ó nejstrašnější z pohledů všech,
jež spatřil jsem kdy! Oh, jaký to běs
tě posedl, muži ty nešťastný?
Jaký démon tak strašně se na tebe vrh' ,
by dovršil sudby tvé bídu?
Oh běda, ty nebohý!
Mně na tebe zříti již nelze, ač rád
bych mnohé chtěl zvědět a mnoho se ptát
a zkoumat: však ne!
Já hrůzou před tebou trnu!

OIDIPÚS

Ohó, ohó!
Já nešťastný tvor! Ach, v kterýže kraj
mě vede můj krok? a kam zní můj hlas?
Ty démone zlý, ó kam jsi mě uvrhl, kam?

NÁČELNÍK SBORU

V moc hrůzy, s kterou není zrak ni sluch!

OIDIPÚS

Ó žel, ó žel!
Vy mrákoty strašlivé tmy, jež padly jste na oči mé,
jichž nemůže zdolat nic ni světla rozptýlit jas!

NÁČELNÍK SBORU

Jaký to div, že strašný osud dvojí bol
tě nutí cítit, nad dvojím lkát zlem!

OIDIPÚS

Ó žel, ó žel!
Ty věrný příteli můj, jenž při mně máš odvahu stát,
a nedbaje slepoty zlé, jsi ochoten ujmout se mne!
Ó hrůzo hrůz!
Sic halí temno můj zrak, však přece mi nejsi skryt,
vím dobře, že jsi zde, a poznávám dobře tvůj hlas!

NÁČELNÍK SBORU

Co jsi to spáchal? Jak měls odvahu se oslepit?
Jaký běs tě k tomu dohnal?

OIDIPÚS

To Foibos Apollón byl, ó drazí, Apollón sám,
by naplnil hrůzu mých běd a naplnil útrapy mé!
Mé oči mi nikdo nezbodal,
jen já, jen já, ach, bídný!
Oh, nač jsem dívat se měl,
když nemohl bych zříti tu milého nic?

NÁČELNÍK SBORU

Snad bylo tomu tak, jak díš.

OIDIPÚS

Co radostného mohl bych tu zřít?
Kteréže slovo laskavé
by těšiti mě mohlo, přátelé?
Ó veďte mě odtud již pryč, co nejrychleji z těch míst,
ó veďte mě, přátelé: jsem zkázy nesmírné zdroj,
jsem prokletím největším klet a bohům protivný tak,
jak žádný smrtelný tvor!

NÁČELNÍK SBORU

Ó dvakrát bídný, poznáváš li jasně
svůj stav: kéž jsem tě nikdy nepoznal!

OIDIPÚS

Nechť bídně zahyne ten, kdo na travné pastvině kdys
mi pouta bolestná sňal a smrti vyrval mě tak!
On zachoval mě životu, však vděku si nezasloužil.
Kéž tehdy jsem zahynul tam!
Co žalu ušetřeno mně i drahým mým!

NÁČELNÍK SBORU

Ba, tak bych si teď přál i já!

OIDIPÚS

Tak nebyl bych se jistě nikdy stal
otcovrahem, a ženichem
své rodné matky nikdy bych nebyl zván.
Jsem bohy zavržen ted, já hříšných objetí plod,
své símě matce jsem dal, z níž vyšel jsem nebohý sám!
A je li kde jaké zlo, jež předčí nad všechna zla,
vše vešlo se v Oidipův los!

NÁČELNÍK SBORU

Já nevím, zda sis dobře poradil:
je lépe nežít nežli slepý žít!

OIDIPÚS

Ach, již mi nerad, nepoučuj mne,
že nejednal jsem takto nejlépe!

Já nevím, kdybych zemřel maje zrak,
jak na otce bych mohl pohlédnout
tam v podsvětí a na ubohou matku,
dvě duše, na nichž jsem se prohřešil
tak zle, že provaz by byl mírný trest.
Či dítky, zrozené už jakkoliv,
snad ty by těšilo mě vídati?
Ó nikdy! Já bych nemohl zřít jich,
ni město, hradby, boží oltáře
i svatyně, jichž nešťastník já sám,
já nejslavnější odchovanec Théb,
se zbavil, sám všem vele o sobě,
by bezbožníka hnali od prahu,
když bohy nalezen byl nečistým
a příslušníkem krve - Láiovy.
A rozhlásiv tu skvrnu hanby své,
já měl bych pevným zrakem hledět na lid?
To nikoli. Ba kdyby sluchu zdroj
se ucpati dal také, bez váhání
své bídné tělo hned bych uzamkl,
bych slepý byl i hluchý. Sladko je
žít bez smyslů mimo dosah zla!

Ó Kithairóne, nač mě přijímals?!
Proč mě nezničils, bych nebyl kdy
se zjevil s kletbou svého původu?!
Ó Polybe, ó Korinte, má vlasti
dle jména, jaký ve mně krásný plod
jste vypěstili - v nitru s červem zla!
Ted z lůna hříchu hříšným shledán jsem –
ó křižovatko, skryté údolí
a křoví, trojcestný ty úvoze,
vy z rukou mých krev otcovu jste pily
a spolu mou: zdaž vzpomínáte ještě,
co před vámi jsem páchal? Když pak od vás
jsem přišel sem, ach, co jsem páchal zas?
Ó lože, lože manželské! Ty mne
jsi zrodilo a pak jsi přijalo
zas plodu svého símě, davši světu
rod krvesmilný, otce, bratry, syny
a dcery, manželky a matky, vše,
co nejhnusnější na světě!...
Však dost!
Co hřích je konat, o tom hřích i mluvit.
Nuž rychle pryč už se mnou, při bozích,
kdes daleko mě skryjte, zabte mne
neb do vln hoďte, abych zmizel navždy!

Ach, neštiťte se, pojďte bez obav
a dotkněte se muže nešťastného:
jen já jsem s to tu svoji bídu nést!

NÁČELNÍK SBORU

Hle, tu jde Kreón sem tvé prosbě vhod,
by poradil a jednal. Pouze on
teď po tobě je strážcem otčiny.

OIDIPÚS

Ó běda, co mu nyní říci mám?
Co mohu očekávat od něho,
když zjevno, že jsem mu tak ukřivdil?

KREÓN *přicházeje*

Mne nepřivedl výsměch, Oidipe,
a z křivd ti nechci vyčítati nic,
však
ke sboru a sluhům Oidipovým
jestliže snad rodů smrtelných
již nedbáte, nuž aspoň všeživné
se ostýchejte záře sluneční
a nestavějte takto na odiv
té nahé hrůzy, které nesnese
ni světlo, zem, ni voda posvátná!
Co nejrychleji dopravte ho v dům!
Jen rodina má svatou povinnost
i zřít i slyšet strasti domácí.

OIDIPÚS

Ty jsi mě zbavil obav, při bozích,
muž nejlepší tys přišel k nejhoršímu:
však svol mi v něčem! Je to v prospěch tvůj!

KREÓN

A o jakou tu službu ke mně lkáš?

OIDIPÚS

Ó vyvrhni mě ihned z vlasti tam,
kde zemru neosloven člověkem!

KREÓN

Bud jist, že bych to byl již učinil,
však dřív chci žádat boha o radu.

OIDIPÚS

Je zcela jasná věštba boží přec,
bych já, vrahův otec kletý, zahynul.

KREÓN

Tak zněla věštba; přec však lépe zvědět,
co třeba činit, jak se věc má teď.

OIDIPÚS

Ty se chceš ptáti kvůli bídníkovi?

KREÓN

Snad nyní bohu uvěříš i ty?!

OIDIPÚS

I slyš mou vůli, poslechni mé prosby!
Tu v domě pochovej si, jak chceš sám;
své drahé jistě řádně posloužíš.
A já - ach, nebuď městu souzeno, by
chovalo mě nadál ve svých zdech!
Nech v horách bydlit mne, kde je má vlast,
můj Kithairón, můj hrob, jejž zaživa
mi určili již rodiče, bych těmi,
kdož usmrtit mě chtěli, zemřel též!
Já arci vím, že ani choroba
ni cosi jiného mne nezdolá;
vždyť nebyl bych kdy smrti unikl,
leč určen k nejhoršímu utrpení.
Však osud můj nechť běží cestou svou.
Však, Kreonte, mé děti!

Kreón dá pokyn jednomu ze sluhů, jenž přivede z paláce dvě dcerky Oidipovy

O syny se nestarej: jsou muži, netřeba
jim nikdy strádat, ať jsou kdekoli.
Leč o nešťastné dcerky ubohé,
jež u jednoho stolu sedaly
vždy se mnou, kterým ode všeho rád

jsem přával, čeho jsem kdy požil sám –
jen o ty pečuj! Ach, a nejraději
bych přál si dotknout se jich rukama
a vyplakat se u nich nad svou bídou!
Ó vládce, slyš,
ty urozený! Dotknu li se jich
svou vlastní rukou, bude se mi zdát,
že mám je tak zas, jako když jsem viděl –
Ach, co to je?
Zda neslyším svých drahých, bohové,
jak štkají v slzách? Slitoval se Kreón
a dal mi zavolat mé miláčky?
Smím věřit?

KREÓN

Tak jest. Tu radost jsem ti zchystal já,
již dávno věda, jak se na ně těšíš.

OIDIPÚS

Ach, děkuji ti! Za to poselství
bud' bůh ti lepším strážcem nežli mně!

Ó dítky mé, kde jste? Ach, pojďte sem,
zde do mých rukou, rukou bratrských,
jež zřídily zrak otce vašeho,
dřív jasný, tak, jak nyní vidíte!
A který nevida ni netuše
jsem se stal otcem, kde jsem synem byl!
I nemoha vás vidět, pláči pro vás,
když na mysli mám trpký život váš,
jenž čeká na vás obě ve světě.
Zda přijdete kdy v lidskou společnost,
zda na slavnost, z níž domů pláč by vás
pak neprovázel místo radosti?
A což až dorostete sňatku, kdo,
ó kdo, mé děti, kdo se odváží
vzít na sebe tu hanbu, která rod
náš celý bude provázet a ničit?
Neb jaký hřích tu chybí? Otcovrah
je otec váš a s matkou spojil se,
jíž zrozen byl, a z téhož lůna vás
si zplodil, z kterého kdys vyšel sám!
Tak urážet vás budou, dítky mé;
a kdo si vás pak vezme? Nikdo, nikdo.
A bez mužů i dítek zajdete...

Ty jediný jim zbýváš, Kreonte,
jsi otcem jim, když my, ač jejich rodiče,
jsme mrtví. Nedej, by tvé příbuzné
se v nouzi potloukaly bez mužů,
ať los jich není roven bídě mé!
Měj s nimi soucit, vida jejich věk,
i jak jsou opuštěny, majíce jen tebe!
Ó dej mi na to ruku, dobrý muži!
Vám měl bych mnoho říci, kdybyste
již měly rozum, dítky mé! Nuž proste
jen o to: žíti, kde se žíti dá,
však žitím šťastnějším než váš otec!

KREÓN

Dosti, zadrž již své slzy, a do domu se zase vrať!

OIDIPÚS

Musím poslouchat, ač nerad.

KREÓN
Všechno má svůj pravý čas.

OIDIPÚS

Půjdu, ale víš, oč žádám!

KREÓN

Mluv, a budu vědět vše.

OIDIPÚS

Máš z vlasti vyhnat mne!

KREÓN

Na mně chceš, co bůh má dát!

OIDIPÚS

Vždyť jsem odporný všem bohům!

KREÓN

Pak snad splní prosbu tvou.

OIDIPÚS

Slibuješ?

KREÓN

Co v mysli nemám, o tom slepě nemluvím.

OIDIPÚS

Tedy odveď mne již odtud?

KREÓN

Pojď už, ale děti nech!

OIDIPÚS

Ne, ach,ty mi neodnímej!

KREÓN

Nechtěj splněno mít vše!
Vždyť i štěstí naplněné
zradilo tě v životě!

OIDIPÚS

Občané mé vlasti thébské,
hleďte, zde je Oidipús,
který hádanky znal luštit,
nejmocnějším mužem byl,
k jehož štěstí kdekdo v obci
vzhlížel zrakem závistným:
ejhle, v jakou propast hrůzy
srazila jej sudba zlá!
Proto tvora smrtelného,
který ještě hledí vstříc
poslednímu dni své sudby
neblahoslav nikdo dřív,
pokud nedosáhne cíle života,
zlem nedotčen!

Odcházeji